

УКРАЇНА
ВИЩА РАДА ПРАВОСУДДЯ
ЧЛЕН ПЕРШОЇ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПАЛАТИ
РОЗВАЛЯЄВА ТЕТЯНА САМУЇЛІВНА
УХВАЛА

09 листопада 2020

Київ

5158/0/18-20

Член Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя Розваляєва Тетяна Самуїлівна, здійснивши попередню перевірку дисциплінарної скарги Красільнікової Ганни Сергіївни стосовно судді Печерського районного суду міста Києва Остапчук Тетяни Володимирівни,

встановила:

до Вищої ради правосуддя 14 серпня 2020 року надійшла дисциплінарна скарга Красільнікової Г.С. від 12 серпня 2020 року за єдиним унікальним вхідним номером К-1423/1/7-20 стосовно судді Печерського районного суду м. Києва Остапчук Т.В. під час розгляду справи № 757/10389/20-ц, у якій скаржниця просить притягнути суддю до дисциплінарної відповідальності.

Скарга обґрунтована безпідставним зволіканням з виготовленням вмотивованих судових рішень щодо відмови у задоволенні клопотань: про витребування додаткових документів, про зміну предмету позову та про залучення до участі у справі в якості співвідповідача державу Україну в особі Міністерства юстиції України. Крім того, скаржниця наголошує на невмотивованості таких рішень.

Також автор скарги не погоджується з ухвалою суду від 25 червня 2020 року про відмову у залученні до участі у справі співвідповідачем - Міністерство юстиції України у цивільній справі № 757/10389/20-ц, незважаючи на те, що до суду подавалося клопотання про залучення співвідповідачем – державу Україна в особі Міністерство юстиції України, у зв'язку з чим просить притягнути суддю до дисциплінарної відповідальності за умисне або внаслідок недбалості незаконну відмову в доступі до правосуддя.

Відповідно до протоколу автоматизованого розподілу справи між членами Вищої ради правосуддя від 14 серпня 2020 року вказану дисциплінарну скаргу передано для попередньої перевірки члену Першої Дисциплінарної палати

Розваляєвій Т.С.

Відповідно до частини першої статті 43 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» член Дисциплінарної палати, визначений для попередньої перевірки відповідної дисциплінарної скарги (доповідач), вивчає дисциплінарну скаргу і перевіряє її відповідність вимогам закону та за наявності підстав, визначених пунктами 1-5 частини першої статті 44 цього Закону, повертає дисциплінарну скаргу скаржнику.

Перевіряючи матеріали дисциплінарної скарги, доходжу такого висновку.

Вимоги до дисциплінарної скарги та порядок її подання встановлено статтею 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Так, пунктами 3, 4 частини другої вказаної статті передбачено, що скарга повинна містити конкретні відомості про наявність у поведінці судді ознак дисциплінарного проступку, який відповідно до частини першої статті 106 цього Закону може бути підставою для дисциплінарної відповідальності судді, та посилання на фактичні дані (свідчення, докази), що підтверджують зазначені скаржником відомості.

Стаття 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає підстави дисциплінарної відповідальності судді. Так, суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження з таких підстав:

1) умисне або внаслідок недбалості: а) незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил щодо юрисдикції або складу суду; б) незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору; в) порушення засад гласності і відкритості судового процесу; г) порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; г) незабезпечення обвинуваченому права на захист, перешкоджання реалізації прав інших учасників судового процесу; д) порушення правил щодо відводу (самовідводу);

2) безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень;

3) допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу;

4) умисне або внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до істотних негативних наслідків;

5) розголошення суддею таємниці, що охороняється законом, у тому числі таємниці нарадчої кімнати, або інформації, що стала відомою судді під час розгляду справи у закритому судовому засіданні;

6) неповідомлення суддею Вищої ради правосуддя та Генерального прокурора про випадок втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, у тому числі про звернення до нього учасників судового процесу чи інших осіб, включаючи осіб, уповноважених на виконання функцій держави, з приводу конкретних справ, що перебувають у провадженні судді, якщо таке звернення здійснено в інший, ніж передбачено процесуальним законодавством спосіб, упродовж п'яти днів після того, як йому стало відомо про такий випадок;

7) неповідомлення або несвоєчасне повідомлення Ради суддів України про реальний чи потенційний конфлікт інтересів судді (крім випадків, коли конфлікт інтересів врегульовується в порядку, визначеному процесуальним законом);

8) втручання у процес здійснення правосуддя іншими суддями;

9) неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції;

10) зазначення в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, завідомо неправдивих відомостей або умисне незазначення відомостей, визначених законодавством;

11) використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди, якщо таке правопорушення не містить складу злочину або кримінального проступку;

12) допущення суддею недоброчесної поведінки, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим доходам; неспіттвердження суддею законності джерела походження майна;

13) ненадання інформації або надання завідомо недостовірної інформації на законну вимогу члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та/або члена Вищої ради правосуддя, у тому числі недодержання встановлених законом строків надання інформації;

14) непроходження курсу підвищення кваліфікації в Національній школі суддів України відповідно до направлення, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, або непроходження подальшого кваліфікаційного оцінювання для підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді, або неспіттвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді за результатами цього кваліфікаційного оцінювання;

15) визнання судді вищим у вчиненні корупційного правопорушення або

правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, установлених законом;

16) неподання або несвоєчасне подання декларації родинних зв'язків суддею в порядку, визначеному цим Законом;

17) подання у декларації родинних зв'язків судді завідомо недостовірних (у тому числі неповних) відомостей.

Системний аналіз вказаних вище норм права дає підстави для висновку, що "право на розгляд скарги" не є абсолютним. Воно може підлягати обмеженням, що допускаються, оскільки право на доступ за своєю природою вимагає регулювання державою.

Тому правила, що регулюють офіційні кроки, які мають бути дотримані при подачі дисциплінарної скарги, спрямовані на забезпечення належного здійснення контролю додержання закону та етики в діяльності суддів і прокурорів, зокрема, принципу правової визначеності, який стверджує, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями. Тобто обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки.

Отже, надмірний формалізм скарги може привезти до невизначеності відповіді на неї.

Таким чином, звертаючись до Вищої ради правосуддя зі скаргою про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, скаржник повинен вказати, конкретні відомості про наявність у поведінці судді ознак дисциплінарного проступку, який відповідно до частини першої статті 106 цього Закону може бути підставою для дисциплінарної відповідальності судді, та фактичні дані (свідчення, докази), що підтверджують зазначені скаржником відомості (пункт 3 частини другої статті 106 Закону).

За результатами попередньої перевірки дисциплінарної скарги встановлено, що скарга містить посилання на такі обставини.

До Печерського районного суду міста Києва 3 березня 2020 року, 21 квітня 2020 року подані клопотання: про витребування доказів, про зміну предмету позову та про залучення до участі у цивільній справі № 757/10389/20 в якості співвідповідача держави Україна в особі Міністерства юстиції України.

У підготовчому судовому засіданні з розгляду цивільної справи № 757/10389/20 25 червня 2020 року суддя Печерського районного суду м. Києва Остапчук Т.В. неможливо відмовила у задоволенні клопотання про витребування доказів, заяви про зміну предмету позову та клопотання про залучення до участі у цивільній справі в якості співвідповідача держави Україна в особі Міністерства юстиції України. При цьому тексти відповідних ухвал не надані до теперішнього часу, що, на думку скаржниці, є свідченням безпідставного зволікання судді з виготовлення вмотивованих судових рішень.

Враховуючи встановлене, скаржниця, звертаючись до Вищої ради правосуддя із дисциплінарною скаргою, вбачає в діях судді ознаки дисциплінарного проступку, які, за її висновком, полягають у безпідставному зволіканні з виготовленням вмотивованих судових рішень.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності в порядку дисциплінарного провадження за безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень.

Положення цієї норми закону вказують, що визначальним фактором для встановлення дисциплінарним органом наявності в діях судді складу дисциплінарного проступку є саме безпідставність недотримання строків виготовлення вмотивованого судового рішення. Самі по собі строки поза зв'язком із конкретною правовою ситуацією, набором фактів, умов та обставин, за яких розгорталися події, не мають жодного значення. Сплив чи настання строку набувають (можуть набути) правового сенсу в сукупності з подіями або діями, для здійснення чи утримання від яких встановлюється цей строк. Тому виявлення факту недотримання передбаченого законом строку із виготовленням вмотивованого судового рішення не є безумовним свідченням наявності підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Перевіркою встановлено, що скаржник хоча і вказує на існування такого факту як порушення строків із складанням вмотивованих судових рішень, проте не зазначає доказів саме безпідставності їх недотримання, а відтак її думку не є безумовним свідченням наявності підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Відсутність посилання на ці докази свідчить, що скарга подана без додержання вимог статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Крім того, посилання скаржниці на їх невмотивованість є передчасними, оскільки відсутність тексту судового рішення не дає можливості надати оцінку на предмет його невмотивованості.

З огляду на викладене скарга Красільнікової Г.С. від 12 серпня 2020 року не відповідає вимогам, визначеним у пункті 4 частини другої статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», оскільки у ній відсутні посилання на фактичні дані (свідчення, докази), що підтверджують зазначені скаржником відомості.

Пунктом 3 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» передбачено, що дисциплінарна скарга залишається без розгляду та повертається скаржнику, якщо вона не містить посилання на фактичні дані (свідчення, докази) щодо дисциплінарного проступку судді.

Щодо посилання скаржника на умисне або внаслідок недбалості порушення

суддею положень підпункту «а», пункту 1 частини першої статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» - незаконна відмова в доступі до правосуддя - через зазначення в ухвалі суду від 25 червня 2020 року про відмову у залученні до участі у справі співвідповідачем - Міністерство юстиції України у цивільній справі № 757/10389/20-ц, незважаючи на те, що до суду подавалося клопотання про залучення співвідповідачем держави Україна в особі Міністерство юстиції України, слід зазначити таке.

Згідно із практикою Європейського суду з прав людини процедурні гарантії, закріплені статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, гарантують кожному право подання скарги щодо його прав та обов'язків цивільного характеру до суду чи органу правосуддя. Отже, втілюється право на звернення до суду, одним із аспектів якого є право доступу, тобто право розпочати провадження у судах з цивільних питань (див. справу «Голдер проти Сполученого Королівства», рішення від 21 лютого 1975 року). Право на звернення до суду, одним з аспектів якого є право доступу до суду, не є абсолютним; воно може бути обмеженим, особливо щодо умов прийнятності скарги, оскільки за своєю природою це право вимагає регулювання з боку держави, яка щодо цього користується певними межами самостійного оцінювання. Проте право доступу до суду не може бути обмежене таким чином або такою мірою, що буде порушена сама його сутність. Ці обмеження не будуть сумісними з пунктом 1 статті 6, якщо вони не мають легітимної мети та не є пропорційними між використаними засобами та досягнутими цілями (див. рішення у справі «Brullá Gomez de la Torre v. Spain» від 19 грудня 1997 року).

Відповідно до частини сьомої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддя зобов'язаний справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства.

Згідно зі статтею 51 Цивільного процесуального кодексу України суд першої інстанції має право за клопотанням позивача до закінчення підготовчого провадження, а у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження - до початку першого судового засідання залучити до участі у ній співвідповідача.

Якщо позов подано не до тієї особи, яка повинна відповідати за позовом, суд до закінчення підготовчого провадження, а у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження - до початку першого судового засідання за клопотанням позивача замінює первісного відповідача належним відповідачем, не закриваючи провадження у справі.

Після спливу строків, зазначених у частинах першій та другій цієї статті, суд може залучити до участі у справі співвідповідача або замінює первісного відповідача належним відповідачем виключно у разі, якщо позивач доведе, що не знав та не міг знати до подання позову у справі про підставу залучення такого співвідповідача чи заміну неналежного відповідача.

Про залучення співвідповідача чи заміну неналежного відповідача

постановляється ухвала. За клопотанням нового відповідача або залученого співвідповідача розгляд справи починається спочатку.

Відповідач, замінений іншим відповідачем, має право заявити вимогу про компенсацію судових витрат, здійснених ним внаслідок необґрунтованих дій позивача. Питання про розподіл судових витрат вирішується в ухвалі про заміну неналежного відповідача.

Перевіркою встановлено, що Печерський районний суд міста Києва ухвалою від 25 червня 2020 року клопотання позивача про залучення співвідповідачем - Міністерство юстиції України у цивільній справі залишив без задоволення.

Наведене свідчить, що доступу до правосуддя з розгляду клопотання про залучення до участі у справі співвідповідача не було обмежено, оскільки клопотання розглянуто судом по суті.

Таким чином попередньою перевіркою не встановлено відомостей, які вказували б на підстави для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності відповідно до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Крім того, слід зазначити, що автор скарги не погоджується із процесуальними діями судді в частині відмови у задоволенні клопотання.

З урахуванням встановленого доходу висновку, що, наводячи підстави і доводи скарги, скаржник намагається переконати дисциплінарний орган у неправильному тлумаченні суддею закону та оцінці доказів під час вирішення справи, тоді як підстави дисциплінарної відповідальності судді визначені статтею 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості (пункт 66 Рекомендацій CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки).

З огляду на наведене, незгода із судовим рішенням не тягне за собою дисциплінарної відповідальності судді, який брав участь в його ухваленні.

Згідно з частиною третьою статті 6 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом.

Вказана гарантія незалежності судді відтворена також у частині шостій статті 31 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», згідно з якою матеріали судової справи (їх копії), пояснення від суддів чи прокурорів щодо судових справ можуть бути надані на вимогу Вищої ради правосуддя, її органу або члена Вищої ради правосуддя тільки щодо тих справ, розгляд яких закінчено.

Член Вищої ради правосуддя не може витребувати матеріали судових справ, розгляд яких не закінчено, крім витребування копій матеріалів судової справи у випадку подання дисциплінарної скарги з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

За змістом частини четвертої статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» подання дисциплінарної скарги на дії судді під час розгляду ним судової справи може розцінюватися як зловживання передбаченим законом правом на звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, або як засіб тиску на суддю з метою спонукання до ухвалення певного судового рішення.

Враховуючи наведене, дисциплінарну скаргу слід залишити без розгляду та повернути скаргниці.

Ксруючись статтею 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», статтями 42-44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», член Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя

ухвалила:

дисциплінарну скаргу Красільнікової Ганни Сергіївни стосовно судді Печерського районного суду міста Києва Остапчук Тетяни Володимирівни залишити без розгляду та повернути скаргнику.

Ухвала оскарженню не підлягає.

**Член Першої Дисциплінарної палати
Вищої ради правосуддя**

Т.С. Розваляєва